

Nr 10/16.06.2011

Lastetoetused Euroopa riikides

Riigid toetavad lapsi rahaliselt, maksusoodustuste või tasuta teenuste pakkumise kaudu. Enamikus Euroopa riikidest moodustavad otsesed rahalised toetused perepoliitika kogukuludest suurima osa.

Lastetoetuste maksmine võib lähtuda eeldusest, et igal perel tekivad lapse kasvatamisega seoses lisakulud, mida riik suuremal või vähemal määral korvab. Ajalooliselt on peretoetuste maksmise põhieesmärk paljudes riikides olnud laste vaesuse vähendamine või vaesusesse langemise ennetamine.

Suunatud toetuste süsteem kasutab ressursse efektiivsemalt ja võib olla õiglasem. Toetust ei saa üldjuhul need, kes seda ei vaja, kuid samal ajal võivad ebatäpselt seatud toetuse saamise tingimused jätta välja lapsed, kes siiski toetust vajaksid. Kui tingimuseks on vanemate sissetuleku jäämine alla teatud piiri, võib selline toetuste süsteem mõjutada nende soovi töötada. Ka võivad suunatud toetused kaasa tuua stigmatiseerimist, samuti on kõrgemad süsteemi haldamise kulud.

Universaalne toetuste süsteem tervikuna on riigile kulukam ja toetust saavad ka need, kes seda otseselt ei vaja. Mõju ebavõrdsuse vähendamisele on väiksem – mida väiksem on vaesuses olevate lastega perede osakaal, seda vähem efektiivne on universaalne toetuste süsteem kõige kehvemas olukorras olevate perede olukorra parandamisel.

Üldjuhul on nn baaslastetoetused Euroopas siiski universaalsed ning neid makstakse kõigile lastele – see tähendab, et nende saamine ega suurus ei sõltu suuremas osas Euroopa riikides perekonna sissetulekust. Seejuures võidakse toetust rakendada rahalise väljamaksena vanema kontole või maksuvabastuse vormis. Enamikus riikides on lisaks üldisele lastetoetusele kasutusel mitmesugused lisatoetused, millest osade puhul võetakse arvesse ka pere sissetulekuid.

Niinimetatud tingimuslik rahaline toetus on kasutusel pigem arenevates maades (näiteks Mehhiko, Türgi), kus selle eesmärgiks on suurendada tasuta teenuste ulatuslikumat kasutamist – teatud vaesemad elanikkonna grupid saavad rahalisi toetusi juhul, kui emad käivad rasedusaegsel jälgimisel, lapsed vaktsineeritakse, käiakse toitumisharjumistele ja terviskontrollis, osaletakse vanemaharidusprogrammides või tagatakse laste kooliskäimine.

Tabelis 1 on toodud lastetoetuse maksmise põhimõtted ja toetuse määrad eurodes 2010. a alguse seisuga. Kuna enamasti moodustab üldine lastetoetus ühe osa kõikidest lastega peredele rakendatavast toetuste ja teenuste paketist ning suured on ka erinevused ostujõus, ei anna toetuse määrade võrdlemine ülevaadet riikide perepoliitikast laiemalt.

Kõik riikide perepoliitika kulud (lastetoetus, vanemahüvitis, üksikvanematoetus, lastehoid ja muud teenused, maksusoodustused lastega peredele) osakaaluna riigi SKP-st on näha joonise 1 parempoolsel teljel. Vasakpoolne telg näitab riikide sotsiaalkulude mõju laste vaesuse vähendamisele – alla 18-aastaste osakaal, kelle netosissetulek jääb suhtelise vaesuse piirist madalamale (suhtelise vaesuse piir on 60% leibkonnaliikmete aasta netosissetuleku mediaanist), enne ja pärast sotsiaalseid siirdeid (peamiselt riiklikud ja kohalike omavalitsuste sotsiaaltoetused). Jooniselt on näha, et kõrgemate perepoliitika kuludega riigid on laste vaesuse leevendamisel tulemuslikumad – enamikus 2% või rohkem SKP-st perepoliitikale kulutavates riikides väheneb vaesuses elavate laste osakaal peale sotsiaalseid siirdeid ligi poole võrra.

Tabel 1. Lastetoetuse maksmise sõltuvus sissetulekust ja toetuse suurus

Riik	Toetuse suurus kuus
Austria	Alla kolmeaastase lapse toetus 105,40 eurot; 3-9-aastase lapse toetus 112,70 eurot; 10-19-aastase lapse toetus 130,90 eurot; Üle 19-aastase lapse toetus 152,70 eurot. Septembris makstakse kõigile kahekordne lastetoetuse määr, lisatoetus 12,80 kahe lapse, 47,80 kolme lapse, 97,80 nelja lapse ja 50 eurot iga järgmise lapse eest. Alates kolmandast lapsest makstakse lisatoetust 36,40 eurot kuus, kui pere sissetulek ei ületa määratud summat (2008.a. 55 000 eurot).
Belgia	1. lapse toetus 83,40 eurot; 2. lapse toetus 154,33 eurot; 3. ja järgmise lapse toetus 230,42 eurot.
Bulgaaria	1. ja iga järgmise lapse toetus 18 eurot.
Küpros	Lastetoetuse suurus sõltub laste arvust peres ja pere sissetulekust. Ühe lapsega pere toetuse baasmäär on 411,30 eurot aastas, lisatoetus 102, 82 eurot peredele, kelle sissetulek on alla 18 367,47 euro. Sissetulekuga 18 367,47 kuni 36 734,93 eurot lisatoetus 51,41 eurot aastas. Kahe lapsega pere toetuse baasmäär on 822,62 eurot aastas, lisatoetus 411,30 eurot peredele, kelle sissetulek on alla 18 367,47 euro. Sissetulekuga 18 367,47 kuni 36 734,93 eurot lisatoetus 308,47 eurot aastas. Kolme lapsega pere toetuse baasmäär on 68,55 eurot kuus, lisatoetus 25,71 eurot kuus peredele, kelle aastasissetulek on alla 18 367,47 euro. Sissetulekuga 18 367,47 kuni 36 734,93 eurot lisatoetus 21,42 eurot kuus.
Tšehhi	Toetust saavad pered, kelle sissetulek on väiksem kui 2,4-kordne elatusmiinimum. Kuni kuueaastase lapse toetus 19 eurot; 6-15-aastase lapse toetus 24 eurot; 15-26-aastase lapse toetus 27 eurot.
Taani	Kuni kaheaastase lapse toetus 190 eurot; 3-6-aastase lapse toetus 150 eurot; 7-17-aastase lapse toetus 118 eurot.

Eesti	Esimese ja teise lapse toetus 19,19 eurot, kolmanda ja järgmise lapse toetus 57,54 eurot.
Soome	1. lapse toetus 100 eurot; 2. lapse toetus 110,50 eurot; 3. lapse toetus 141 eurot; 4. lapse toetus 161,50 eurot; 5. ja järgmise lapse toetus 182 eurot. Üksikvanema igale lapsele lisandub 46,60 euro suurune lisatoetus.
Prantsusmaa	2. lapse toetus 123,92 eurot; 3. lapse toetus 282,7 eurot; 4. lapse toetus 441,48 eurot; 5. lapse toetus 600,26 eurot; 6. lapse toetus 759,04 eurot.
Saksamaa	1. lapse toetus 184 eurot; 2. lapse toetus 184 eurot; 3. lapse toetus 190 eurot; 4. ja järgmise lapse toetus 215 eurot.
Kreeka	1. lapse toetus 8,22 eurot; 2. lapse toetus 24,65 eurot; 3. lapse toetus 55,47 eurot; 4. lapse toetus 67,38 eurot.
Ungari	1. lapse toetus 42 eurot; üksikvanema 1. lapse toetus 48 eurot. 2. lapse toetus 46 eurot; üksikvanema 2. lapse toetus 51 eurot. 3. lapse toetus 56 eurot; üksikvanema 3. lapse toetus 59 eurot.
Island	Toetuse suurus kuni 7-aastastele lastele on 387 eurot aastas. Lisatoetus kahe vanemaga pere 1. lapsele 964 eurot, 2. ja järgmisele 1147 eurot; üksikvanema 1. lapsele 1605 eurot, 2. ja järgmisele 1646 eurot. Kui kahe vanemaga pere sissetulek ületab 22 771 eurot või ühe vanemaga pere sissetulek ületab 11 386 eurot, lisatoetuse suurst vähendatakse.
Iirimaa	1. ja 2. lapse toetus 150 eurot, 3. ja järgmise lapse toetus 187 eurot.

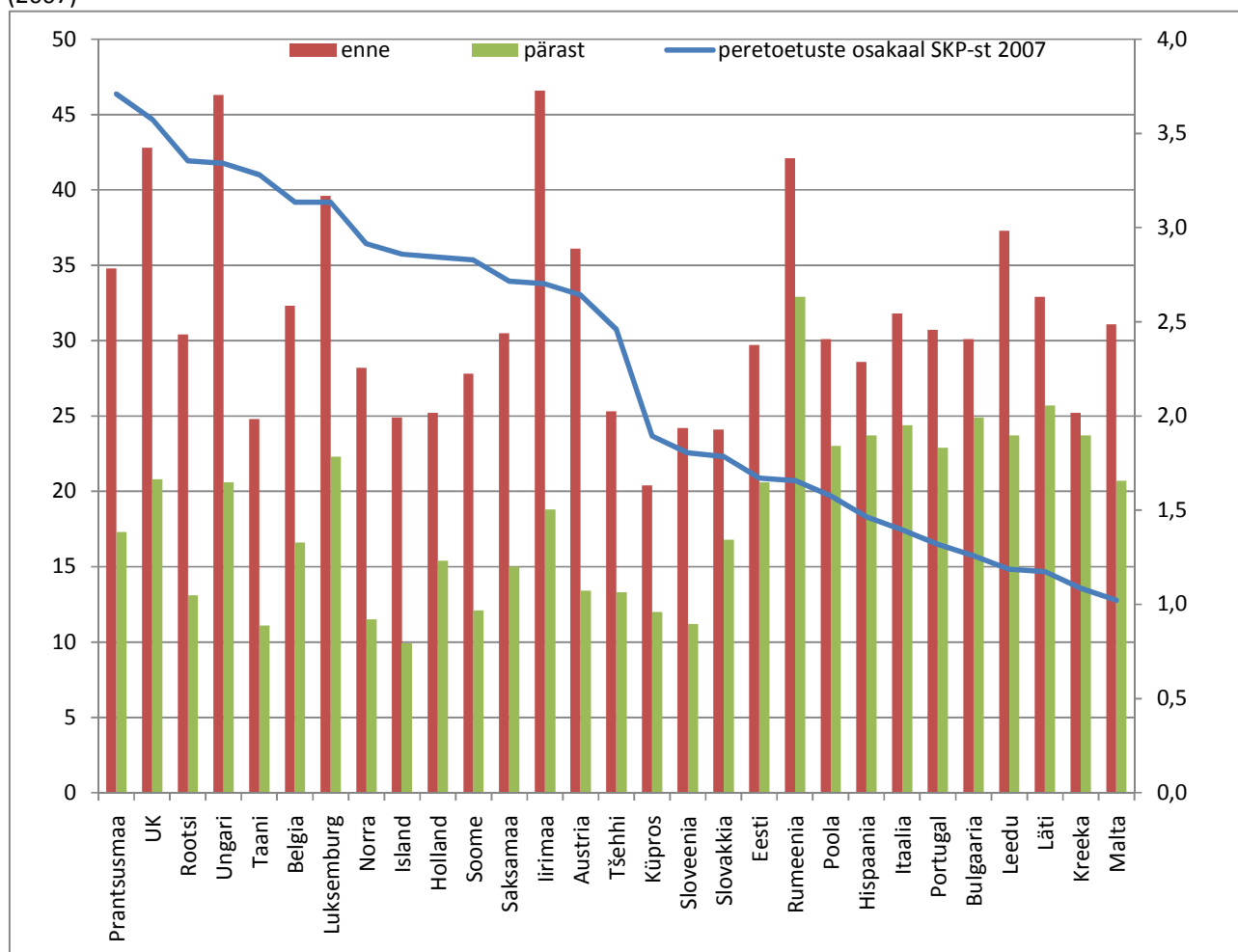
Itaalia	Toetuse suurus sõltub nii sissetulekust kui pereliikmete arvust. Näiteks kahe lapsega perekond aastasissetulekuga kuni 13 211 eurot saab lastetoetust 258,33 eurot kuus; aastasissetulekuga 25 893 kuni 25 999 eurot saab lastetoetust 127 eurot kuus; aastasissetulekuga üle 7 1 445 euro toetust ei maksta.
Läti	1. lapse toetus 11,4 eurot; 2. lapse toetus 13,7 eurot; 3. lapse toetus 18,30 eurot; 4. ja järgmise lapse toetus 20,6 eurot.
Leedu	Toetust ei maksta, kui sissetulek pereliikme kohta ületab 152 eurot. Ühe-või kahelapselise pere puhul makstakse toetust kuni lapse seitsmeaastaseks saamiseni. Kuni kaheaastase lapse toetus on 28,5 eurot, 2-7- või 2-18-aastase (kolme- ja enamalapseliste perede puhul) lapse toetus 15,2 eurot.
Luksemburg	1. lapse toetus 185,60 eurot; toetus kahe lapse eest kokku 440,72 eurot; toetus kolme lapse eest kokku 802,74 eurot; iga järgmise lapse eest täiendavalt 361,82 eurot toetust. 6-12 aastase lapse lisatoetus 16,17 eurot; 12-aastase ja vanema lapse lisatoetus 48,52 eurot.
Malta	Minimaalne aastane lapsetoetus on 250 eurot. Alla 23 923-eurose aastasissetulekuga perede puhul suurendatakse toetuse määra sõltuvalt sissetuleku suurusest ja laste arvust peres. Maksimaalsed toetuse määrad: 1. lapse toetus 96,32 eurot; toetus kahe lapse eest kokku 192,64 eurot; toetus kolme lapse eest kokku 288,96 eurot ; toetus nelja lapse eest kokku 385,28; iga järgmise lapse eest lisandub 96,32 eurot toetust.
Holland	Alla 5-aastase lapse toetus 64,99 eurot; 6-11-aastase lapse toetus 78,92 eurot; 12-17-aastase lapse toetus 92,85 eurot.
Norra	1. ja iga järgmise lapse toetus 121 eurot. Riigi põhjapoolsetes piirkondades lisatoetus 40 eurot igale lapsele.
Poola	Toetust makstakse peredele, kelle sissetulek pereliikme kohta ei ületa 122 eurot kuus. Alla 5-aastase lapse toetus 17 eurot;

	5-18-aastase lapse toetus 22 eurot; 18-24-aastase lapse toetus 24 eurot.			
Portugal	Toetuse suurus sõltub pere sissetulekust ja pereliikmete arvust ning laste vanusest. Alla aastase lapse toetus jääb vahemikku 33,88-174,72 eurot, üle aastase lapse toetus 11,29-43,68 eurot. Teatud piirist suurema sissetulekuga pered toetust ei saa. Järgmiste laste sündimisel peresse toetuse määrad vastavalt kahe- või kolmekordistatakse.			
Slovakkia	1. ja iga järgmise lapse toetus 21,99 eurot.			
Sloveenia	Toetuse suurus sõltub sissetuleku suurusest pereliikme kohta võrrelduna riigi keskmise palgaga eelmisel aastal. Üksikvanema lapse toetust suurendatakse 10% võrra, eelkooliealise lasteaias mitte käiva lapse toetus on 20% võrra tavalisest suurem.			
	Sissetulek pereliikme kohta	1. laps	2. laps	3. ja järgmine laps
	Kuni 15%	114,31	125,73	137,18
	15% kuni 25%	97,73	108,04	118,28
	25% kuni 30%	74,48	83,25	91,98
	30% kuni 35%	58,75	67,03	75,47
	35% kuni 45%	48,04	56,06	64,03
	45% kuni 55%	30,44	38,1	45,17
Hispaania	55% kuni 75%	22,83	30,44	38,1
	75% kuni 99%	19,88	27,5	35,11
	Toetust saavad pered, kelle aastane sissetulek jääb alla 11 264 euro. Kuni 5-aastase lapse toetus 41,67 eurot; 5-18-aastase lapse toetus 24,25 eurot.			
Rootsi	Lapsetoetuse määr on 109 eurot. Alates teisest lapsest makstakse lisaks nn suure pere toetust: 2. lapse eest 16 eurot; 3. lapse eest 47 eurot; 4. lapse eest 105 eurot; 5. ja järgmise lapse eest 130 eurot.			
UK	1. lapse toetus 107 eurot, 2. ja järgmise lapse toetus 71 eurot.			

Allikas: Missoc.

Hallil taustal on riigid, kus lastetoetuse maksmine sõltub pere sissetulekust.

Joonis 1. Vaesuses elavate laste osakaal enne ja pärast sotsiaalseid siirdeid (2009) ja peretoetuste osakaal riigi SKP-st (2007)

Allikad: Eurostat, OECD.

Mari Väli
nõunik
tel 6513

Kasutatud allikad:

- Vörk, A., Paulus, A. **Perele suunatud rahaliste toetuste mõju vaesuse leevendamisele Eestis: analüüs mikrosimulatsioonimeetodi abil.** Praxis 2007 http://www.praxis.ee/fileadmin/tarmo/Projektid/Too-ja_Sotsiaalpoliitika/Peretoetuste_moju_vaesuse_leevendamisele/VorkPaulus_Peretoetusedjavaesus0.pdf
- **Doing Better for Children.** OECD (2009) http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/doing-better-for-children/doing-better-for-children_9789264059344-9-en
- OECD Family database. www.oecd.org
- Eurostat. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
- The EU's Mutual Information System on Social Protection (MISSOC) http://ec.europa.eu/employment_social/missoc/db/public/compareTables.do?lang=en